
BIJLAGE 7. ACHTERGRONDINFORMATIE OVER SPEELNATUUR

SPEELNATUUR: TOVER JOUW TUIN OM TOT EEN AVONTUURLIJK EN NATUURRIJK KINDERPARADIJS

Als kinderen het voor het zeggen zouden hebben... dan hadden ze graag in hun directe woon- en leefomgeving ietwat verwilderde, groene terreintjes. Daar zouden ze dan vrij kunnen spelen en actief bezig zijn.

NATUUR TREKT KINDEREN AAN

Natuurlijk materiaal zoals takken, boomstronken, bessen, zand... verandert in de ogen van kinderen in 'ruw materiaal'. Aan dat ruw materiaal geven ze zelf betekenis en vorm. Kinderen genieten van het maken van dingen met dergelijk materiaal en het zoeken van elementen die bij hun ideeën passen. Ze doen een beroep op hun verbeeldingskracht en inventiviteit. Hun fantasie wordt geprikkeld. Kinderen versieren zich met planten, ze maken fluitjes, ze bouwen hutten... Ook lopen over een liggende boomstam of klimmen in een boom is helemaal anders dan over een recht muurtje lopen.

De mogelijkheid om putten te graven, valkuilen te maken en de aanwezigheid van water oefenen een grote aantrekkingskracht uit op kinderen.

Een terrein met hoogteverschillen en een afwisseling van open plekken en zones met een gesloten begroeiing zorgt ervoor dat kinderen steeds nieuwe dingen kunnen ontdekken, elkaar besluipen, maar ook zich rustig kunnen terugtrekken...

BELANG VAN NATUURFEEST EN GROENE SPEELRUIMTE

In de huidige hoogtechnologische maatschappij vervreemden kinderen en jongeren steeds meer van de natuur. Onze omgeving raakt steeds meer volgebouwd. Groene plekkjes verdwijnen. Bovendien zorgt het overaanbod aan tv-programma's, websites, games... er voor dat kinderen en jongeren meer binnenshuis zitten. Uiteraard zijn ook deze vrijetijdsbestedingen belangrijke positieve impulsen aan de ontwikkeling van kinderen. Maar een evenwichtige verdeling qua vrijetijdsbesteding is noodzakelijk.

Een natuurrijke en avontuurlijke omgeving waar kinderen vrij kunnen spelen, levert belangrijke stimulansen voor de ontwikkeling van kinderen, zowel op emotioneel, intellectueel als sociaal vlak. Kinderen exploreren de ruimte, ze gebruiken alle zintuigen, verzamelen informatie, werken samen om een constructie te maken... De vindingrijkheid, creativiteit en verbeelding van kinderen wordt gestimuleerd. Hun nieuwsgierigheid wordt aangescherpt.

Door het contact met de natuur ontstaat ook een betrokkenheid en verbondenheid met die natuur. Ze leren dat natuur niet iets ver weg is, gekend van op televisie of van de bedreigde diersoorten op posters. Ze ervaren dat natuur iets van dichtbij is, in hun directe omgeving. Zo leren ze de natuurlijke omgeving appreciëren en respecteren. Kinderen leren bovendien omgaan met de onvoorspelbaarheid en risico's van de natuur. Na een hevige regenbui ziet hun zelfgebouwde hut er helemaal anders uit. In de zomer kunnen ze rollebollen in het hoge gras.

Naast de positieve aspecten voor de ontwikkeling van kinderen, heeft spelen in de natuur ook een invloed op de fysieke en mentale gezondheid van kinderen. Vanzelfsprekend zorgt actief bezig zijn en ravotten in de natuur voor voldoende beweging en frisse lucht. Uit onderzoeken blijkt ook dat natuur een matigende uitwerking heeft op stress en de gevolgen daarvan. Een groene omgeving heeft een rustgevend effect, leidt tot een betere concentratie en kan ook de symptomen van ADHD reduceren.

SPEELNATUUR IN DE EIGEN TUIN

Veel parken in de grotere steden werden reeds ingericht met elementen van speelgroen. Bijvoorbeeld 'De prettige wildernis' in Gent maakt gebruik van niveaoverschillen, struiken en bosjes, trappenladders, een uitkijktoren... Maar ook voor de inrichting van een privétuin zijn er heel wat mogelijkheden.

Bij het ontwerpen en/of het inrichten van een privétuin met elementen van speelnatuur is het belangrijk om naast de wensen van de ouders ook te luisteren naar de wensen van de kinderen. Dit kan bijvoorbeeld door samen aan de slag te gaan met potlood, papier, schaar en lijm en leuke foto's uit natuur- en tuintijdschriften te verzamelen, tekeningen te maken... Zelfs als je tuin reeds is aangelegd, kunnen kleine ingrepen de tuin avontuurlijker en natuurrijker maken voor de kind(eren). Denk maar aan een insectenhuisje of vogelnestje, een kleine bloemenweide in het grasveld, een boomhut...

Maar welke elementen zorgen er nu net voor dat een tuin kindvriendelijk is? Je zorgt er bijvoorbeeld voor dat er veel ervaringsruimte, kronkelpaadjes, verstopplekjes en reliëf in de tuin zijn. Je kiest voor makkelijke beplanting op plekken waar de kinderen veel spelen en aan randen van paden. Het mag niet erg zijn als ze hun voeten naast het pad zetten. Verder is het ook belangrijk te kiezen voor inheemse beplanting omdat dit aantrekkelijk is voor allerlei beestjes en er op die manier veel te ontdekken valt in de tuin.

Daarnaast is het belangrijk om voldoende speluitdagingen in de tuin te voorzien. De grootste uitdagingen voor kinderen zijn die met de meeste speelmogelijkheden. De klassieke speeltuigen zijn vrij eenduidig in het gebruik ervan, een glijbaan is om van te glijden. Enkele boomstammen echter kunnen dienst doen om over te klimmen, onder te kruipen, in de fantasie van de kinderen kunnen ze krokodillen voorstellen... Vaak zit een uitdaging ook in het zelf maken en samen doen. Bied kinderen materiaal aan op het moment dat ze een goed idee hebben en geef ze letterlijk en figuurlijk de ruimte in de tuin.

BRONNEN

Teksten van Kees Both:

- Ruimte voor de jeugd en voor de natuur (Een notitie ten behoeve van het netwerk 'Ruimte voor de Jeugd', september 2004)
- Kinderen hebben natuur nodig (Uit: JSW, januari 2005)
- Aarde-kinderen. Leven met en leren over natuur (Uit: De Wereld van het Jonge Kind, oktober 2005)
- Natuur als bondgenoot bij zorgverbreding (Uit: De Wereld van het Jonge Kind, maart 2007)
- Speeluitdagingen in de achtertuin (Uit: Oase lente 2006)